

Załącznik Nr 1
do Uchwały **Nr XVI/131/15**
Rady Gminy w Masłów
z dnia **26 listopada 2015r**

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
DLA GMINY MASŁÓW NA LATA 2016-2020**

STOP PRZEMOCY

DOMOWEJ

Maslów 2015

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
I. INFORMACJE OGÓLNE	4
II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MASŁÓW.....	4
III. WSTĘPNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINI.....	8
IV. ZASOBY GMINY MASŁÓW W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.....	10
V. KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	16
VI. CELE PROGRAMU.....	17
VII. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.....	18
VIII. ADRESACI PROGRAMU	20
IX. REALIZACJA PROGRAMU	20
X. FINANSOWANIE PROGRAMU	21
XI. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	21
XII. ZAKOŃCZENIE	22
XIII. PODSTAWA PRAWNA.....	23
SPIS TABEL I WYKRESÓW	23

WSTĘP

Przemoc w rodzinie ma swój szczególny wymiar, ponieważ to rodzina powinna swym członkom gwarantować bezpieczny i harmonijny rozwój kształtujący osobowość człowieka, jego system norm i wartości. Tradycje, zwyczaje rodzinne mają wpływ nie tylko na model życia rodzinnego, ale przenoszą się na relacje i funkcjonowanie człowieka w innych płaszczyznach życia społecznego.

Zjawisko przemocy w rodzinie definiowane jest jako jednorazowe, albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania i statusu społecznego. Istotne jest przez to dążenie do wprowadzania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy adekwatnego do warunków zmieniającej się rzeczywistości społecznej. Przemoc w rodzinie stanowi poważny problem społeczny, wobec którego oczekuje się tworzenia specjalistycznej sieci wsparcia, realizowanej przez profesjonalistów: pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, kuratorów, policjantów, lekarzy i innych w ramach zakrojonej współpracy międzyinstytucjonalnej.

Zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m.in. placówek opiekuńczo – wychowawczych, służby zdrowia, pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska, jednak działając osobno nie prowadzi do zwiększenia jakości wsparcia społecznego w obszarze przemocy wewnątrzrodzinnej. Zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy.

Literatura socjologiczna wprowadza wiele definicji rodziny. Wszystkie one faktycznie sprowadzają się do określenia rodziny, jako małej grupy społecznej, grupy niezastąpionej, stanowiącej załączek szerszej społeczności. Rodzina jest podstawowym elementem struktury społecznej. Rodzina jest niepowtarzalnym środowiskiem kształtującym osobowość, poglądy, styl życia, system norm i wartości. Ważną rolę w rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny, oparte na miłości i zrozumieniu.

W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych funkcji. Relacje wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc jest zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i dotyka rodzin o różnym statusie społecznym.

Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

Przemoc w rodzinie – zwana także potocznie przemocą domową, to jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 ustawy o z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 1390).

Powołując się na definicję prof. dr hab. Jerzego Melibrudy przemocą domową określa się „każde działanie lub rażące zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne”

Rodzaje przemocy:

- **Przemoc fizyczna** - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięścią, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- **Przemoc psychiczna** - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- **Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
- **Przemoc ekonomiczna** - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.
- **Zaniedbanie** – to ciągle niezaspokojenie podstawowych potrzeb fizycznych i ekonomicznych.

I. INFORMACJE OGÓLNE

W ostatnim okresie, coraz częściej ujawniane są przypadki przemocy. Prowadzone dotychczas działania informacyjne – ogólnopolskie i lokalne – spowodowały zmianę świadomości społecznej, w efekcie zaś większą gotowość ofiar przemocy do ujawniania takich spraw. Jednocześnie wzrasta profesjonalizm przedstawicieli służb zobowiązanych do podejmowania interwencji i udzielania pomocy. Należy jednak zaznaczyć, że pomimo większej świadomości społecznej, tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwaniu i zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem, które występuje powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu, zakładzie pracy, szkole, środkach masowego przekazu i w rodzinie. Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe. Daje o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Najbardziej jednak niepokojące jest to, że „... przemoc rodzi przemoc, tworząc swoistą spiralę przemocy, obejmującą coraz to nowe generacje pokoleń”.

Zjawisko przemocy w rodzinie definiowane jest przez art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Mówi on, że przemoc w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające dobra lub prawa osobiste członka rodziny lub innej osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MASŁÓW

W latach 2012-2015 zanotowano wzrost przypadków przemocy w rodzinie. Choć zjawisko istnieje, widoczna jest niechęć ofiar przemocy do uruchamiania procedury „Niebieskiej Karty”. Pocięszający jest jednak fakt, że pokrzywdzone osoby częściej zaczynają mówić o istniejącym problemie. Wszakże celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym oraz tworzenie warunków do systemowego i interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Na terenie Gminy Masłów przemoc w rodzinie występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami. Przypadki przemocy zdarzają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny.

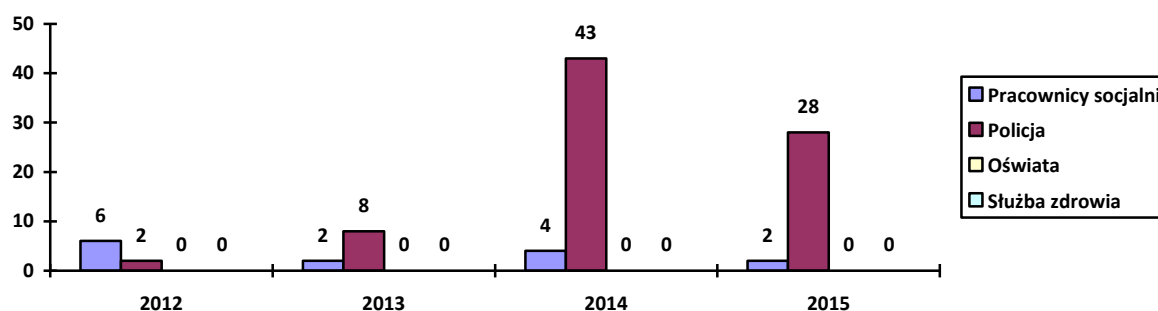
Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Masłów została przeprowadzona w oparciu o posiadane dane i statystyki. Oszacowanie zjawiska jest możliwe między innymi dzięki procedurze „Niebieskiej Karty”. Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego w okresie **od stycznia 2012 r. do 30 października 2015 r.** otrzymała **95** „Niebieskich Kart” od poniższych podmiotów:

Tabela 1 Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych GOPS Masłów

	NIEBIESKIE KARTY 2012	NIEBIESKIE KARTY 2013	NIEBIESKIE KARTY 2014	NIEBIESKIE KARTY 2015
PRACOWNICY SOCJALNI	6	2	4	2
POLICJA	2	8	43	28
OŚWIATA	0	0	0	0
SŁUŻBA ZDROWIA	0	0	0	0
RAZEM:	8	10	47	30

Źródło: : rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masławie

Wykres 1. Instytucje wszczynające „Niebieskie Karty” w latach 2012 – 2015

Źródło: : rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masławie

Z powyższych danych wynika, że Policja, jest instytucją najbardziej aktywną w identyfikacji problemu przemocy w rodzinie.

Poniżej zostało przedstawione zestawienie statystyczne dotyczące wszczętych, prowadzonych i zakończonych Niebieskich Kart od stycznia 2012r do października 2015r:

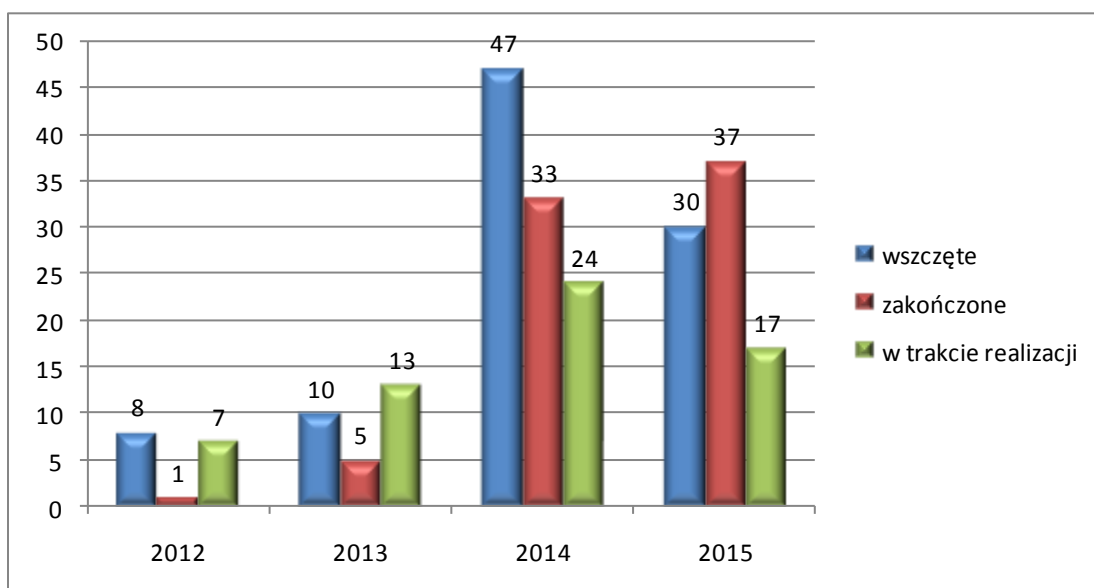
Tabela 2. Liczba „Niebieskich Kart” w latach 2012 – 2015

	NK wszczęte	NK zakończone	NK w trakcie realizacji
--	-------------	---------------	-------------------------

2012	8	1	7
2013	10	5	13
2014	47	33	24
2015	30	37	17

Źródło : rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie

Wykres 2. Liczba „Niebieskich Kart” w latach 2012 – 2015

Źródło: rejestr wpływu „Niebieskich Kart” do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie

Z powyższego zestawienia wynika, że spada liczba zakładanych „Niebieskich Kart”.

W ramach prowadzonych procedur Niebieska Karta od stycznia 2012r. do 30 października 2015r. odbyło się 321 spotkań grup roboczych. Poniższa tabela i wykres przedstawia zestawienie danych w poszczególnych latach.

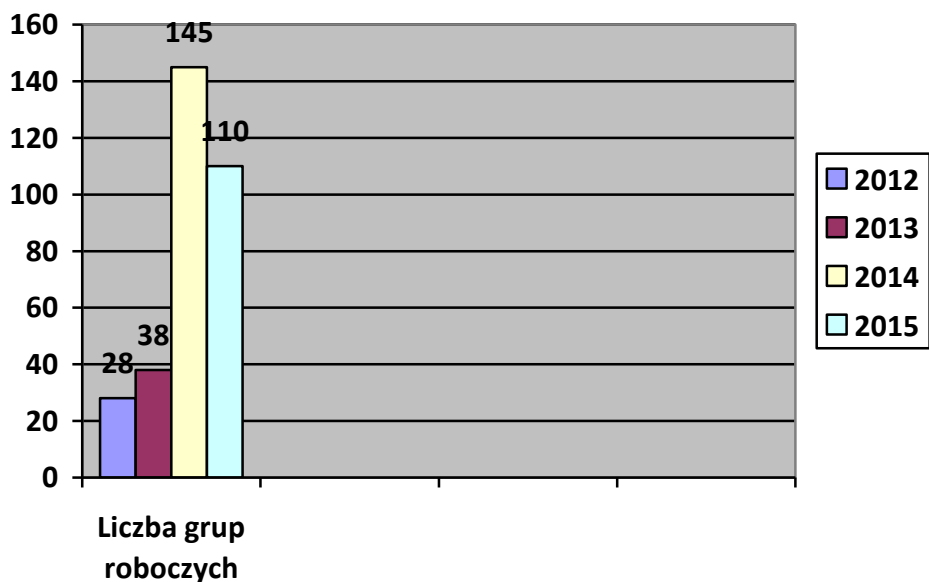
Tabela 3. Liczba spotkań grup roboczych w latach 2012 - 2015

	Liczba spotkań grup roboczych
--	--------------------------------------

2012	28
2013	38
2014	145
2015	110
RAZEM	321

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3. Liczba grup roboczych

Źródło: opracowanie własne

Z powyższego zestawienia wynika, że w porównaniu do roku 2012 i 2013 rok 2014 był bardzo intensywny dla grup roboczych.

W ramach współpracy Centrum Interwencji Kryzysowej (zgodnie z Porozumieniem Nr 3/2011 z dnia 17-01-2011r.) w Kielcach z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Masłowie w latach 2013r. – 2015r. została udzielona dla mieszkańców Gminy Masłów pomoc: prawna, psychoterapia lub pomoc psychologiczna, pokrywanie kosztów świadczeń medycznych, pokrywanie kosztów świadczeń zdrowotnych, pokrywanie kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielenia schronienia, finansowanie okresowych dopłat do bieżących zobowiązań czynszowych za lokal mieszkalny, pokrywanie kosztów żywności lub bonów

żywnościowych, zwrot kosztów dojazdu do specjalistów. W/w wsparcie obrazuje poniższa tabela.

Tabela 4. Liczba i rodzaj porad udzielanych mieszkańcom gm. Masłów przez Ośrodek dla Osób Pokrzywdzonych Przepięstwem Caritas przy Centrum Interwencji Kryzysowej w Kielcach.

	Liczba klientów	Porada prawna		Porada psychologiczna		Pomoc lekarza psychiatry	Mediacja	Pomoc materialna(bony żywnościowe, towary, leki, zwrot kosztów dojazdu, rehabilitacja)
		Liczba	Godziny	Liczba	Godziny			
2013r	14	18	25	111	125	8	0	8 535 zł
2014r	61	34	24	281	244	10	5	34 693 zł
2015r	48	38	52	267	256	15	16	13 235 zł

Źródło: opracowanie własne

III. WSTĘPNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Założenia programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- a) Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
- b) Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy.
- c) Zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy.
- d) Zapewnienie świadkom przemocy pomocy psychologicznej.
- e) Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.
- f) Zrozumienie reakcji ofiary.
- g) Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy.

Program skierowany jest do ofiar przemocy w rodzinie w tym:

- Dzieci i młodzieży,
- Osób dorosłych, współmałżonków, partnerów,
- Osób starszych,
- Społeczności lokalnej,
- Instytucji zajmujących się szeroko rozumianą pomocą rodzinie,
- Organizacji pozarządowych

2. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania w zakresie przeciwdziałania zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku

o pomocy społecznej i ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- a) Tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- b) Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- c) Opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- d) Prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

3. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w gminie Masłów.

Lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie – zespół instytucji działających w środowisku lokalnym na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy, wraz z ich potencjałem kadrowym, kompetencyjnym, wiedzą i umiejętnościami, instrumentami pomocy i wsparcia, procedurami postępowania, zasobami rzeczowymi i finansowymi, wzajemnie ze sobą współpracujących w sposób skoordynowany.

Elementy lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- a) zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie wraz z potencjałem organizacyjnym;
- b) zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin;
- c) instrumenty pomocowe i sieć wsparcia;
- d) zespół interdyscyplinarny o znaczeniu strategicznym i zadaniowym;
- e) diagnoza zjawiska przemocy w środowisku lokalnym – skala problemu;
- f) niniejszy Program.

4. Cele tworzenia i rozwijania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- a) Ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie;
- b) Podniesienie skuteczności interwencji wobec problemu przemocy;
- c) Rozwój oferty pomocowej dla rodzin uwikłanych w przemoc;
- d) Integracja działań instytucji wobec problemu przemocy w rodzinie;
- e) Rozwój wiedzy, kompetencji, umiejętności reagowania wobec problemu przemocy;

- f) Podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie.

IV. ZASOBY GMINY MASŁÓW W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Zasoby instytucjonalne Gminy:

- a) Pełnomocnik Wójta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ;
- b) Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Masłowie;
- c) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie;
- d) Placówki oświatowe;
- e) Placówki ochrony zdrowia;
- f) Organizacje pozarządowe i instytucje kościelne;
- g) Sołtysi i rady sołeckie.

2. Mocne strony:

- a) Dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny;
- b) Znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami;
- c) Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi;
- d) Poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym;

3. Słabe strony:

- a) Niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy;
- b) Brak wypracowanych systemów wspomagania działań profilaktycznych;
- c) Brak spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin zagrożonych przemocą (prokuratura, policja, sądy, pomoc społeczna).

4. Zagrożenia:

- a) Słaba kondycja ekonomiczna rodzin,
- b) Negatywne wzorce zachowań społecznych,
- c) Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin,
- d) Problemy alkoholowe członków rodzin.
- e) brak motywacji ekonomicznej dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych

5. Zadania służb powołanych do niesienia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają obowiązek świadczyć: gmina, policja, prokuratura, pomoc społeczna, służba zdrowia oraz organizacje pozarządowe.

Wykres 4. Jednostek udzielających wsparcia rodzinie z problemem przemocy

5.1 Gmina

Obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie w rodzinie z problemem alkoholowym, spoczywa także na samorządach lokalnych. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, do zadań własnych gminy należy m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Możliwości działań na rzecz pomocy ofiarom przemocy domowej podejmowanych na terenie gmin:

1. Udostępnienie rodzinom, w których występuje przemoc, pomocy psychospołecznej i prawnej, poprzez:
 - 1) tworzenie i prowadzenie:
 - a) punktów informacyjno-konsultacyjnych
 - b) schronisk dla ofiar przemocy domowej
 - c) ośrodków interwencji kryzysowej
 - d) telefonów zaufania
 - e) programów środowiskowych
 - 2) inicjowanie powstawania i wspieranie:
 - a) organizacji społecznych pomagających ofiarom przemocy domowej,
 - b) grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej

5.2 Policja

1. Do podstawowych zadań policji należy m.in.:
 - 1) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
 - 2) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.
 - 3) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.
2. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:
 - 1) interwencja,
 - 2) sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),

- 3) zatrzymanie sprawcy przemocy domowej stwarzającego w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- 4) wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- 5) zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- 6) podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- 7) udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Policja jest jedyną instytucją, która może interweniować przez całą dobę, dlatego też interwencja taka powinna wprowadzić w rodzinie istotne zmiany, przede wszystkim ujawnienie przemocy, przerwanie izolacji rodziny, wyrównanie dysproporcji sił po między sprawcą, a ofiarą oraz umożliwienie ofiarom uzyskania ciągłego wsparcia przedstawicieli różnych służb. Ogromną rolę w walce z przemocą odgrywają dzielnicowi, którzy jako pierwsi mają kontakt z pokrzywdzonymi, przyjmują zawiadomienia o przestępstwie, pouczają o przysługujących ofierze prawach, informują o placówkach niosących pomoc pokrzywdzonym, tj. schroniskach, placówkach psychologiczno-pedagogicznych.

5.3 Prokuratura

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioski o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- 1) wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- 2) wyjaśnienia okoliczności czynu,
- 3) zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- 4) ujęcia sprawcy,
- 5) w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci:
 - a) dozoru policyjnego,
 - b) tymczasowego aresztowania

5.4 Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomocy społecznej udziela się w przypadku: ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Każda z tych sytuacji może sprzyjać występowaniu przemocy lub z niej wynikać. Pracownik socjalny w ramach swoich obowiązków powinien:

- 1) przeprowadzić wywiad środowiskowy, umożliwiającą diagnozę sytuacji,
- 2) przygotować plan pomocy,
- 3) udzielić pomocy finansowej, prawnej, psychologicznej,
- 4) w przypadku stwierdzenia przemocy, skierować do odpowiednich instytucji zajmujących się przemocą, umieścić w schronisku oraz za zgodą osoby poszkodowanej zwrócić się do policji o pomoc.
- 5) prowadzić „Niebieską Kartę”

5.5. Służba zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ:

- ✓ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego,
- ✓ zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- 1) rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- 2) umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- 3) poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- 4) wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach.
- 5) poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- 6) w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

- 7) w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanых oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania,

5.6 Oświata

Nauczyciel, wychowawca, pedagog, psycholog, lekarz, dyrektor szkoły podejrzewając, że dziecko jest ofiarą bądź świadkiem przemocy ma obowiązek:

- 1) sporządzać jak najpełniejszą dokumentację spostrzeżeń,
- 2) nawiązać współpracę z instytucjami pomocowymi, organizacjami
- 3) pozarządowymi w celu poszerzenia wiedzy na temat sytuacji dziecka,
- 4) współuczestniczyć w tworzeniu planu pomocy dziecku i jego rodzinie, w sytuacji stwierdzenia przemocy,
- 5) powiadamiać sąd rodzinny lub prokuraturę rejonową o sytuacji dziecka,
- 6) wspierać dziecko oraz jego rodzinę podczas realizowania planu pomocy,
- 7) monitorowania prawidłowości i skuteczności oddziaływań pomocowych,
- 8) udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grupach roboczych.

5.7 Organizacje pozarządowe

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. Organizacje pozarządowe to są głównie stowarzyszenia, fundacje, kluby. W zakresie pomocy ofiarom przemocy domowej organizują telefony zaufania, punkty informacyjno - konsultacyjne, ośrodki pomocy, schroniska, świetlice dla dzieci

W ramach swojej działalności oferują, m.in.:

- 1) pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym,
- 2) pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków
- 3) pomoc socjalną
- 4) grupy wsparcia,
- 5) grupy samopomocowe,
- 6) pomoc socjoterapeutyczną dla dzieci,
- 7) udział w prowadzeniu wywiadów środowiskowych,
- 8) udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy gminnej komisji czy ośrodku pomocy społecznej,
- 9) udział w interwencjach,

- 10) pilotowanie przypadków,
- 11) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy
2. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego: **Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego posługują się następującymi zasadami:**
 - 1) By pomagać ofiarom przemocy, poza umiejętnościami dawania wsparcia psychologicznego, trzeba znać zasady pomocy socjalnej i przepisy prawa.
 - 2) Nie spiesz się sam i nie pospieszaj. Długotrwała przemoc sprawia, że ludzie dźwigają się ostrożnie i powoli. Uszanuj ich tempo.
 - 3) Pamiętaj, że nie każda ofiara długotrwałej przemocy będzie gotowa działać z miejsca, w którym blisko jest sprawca tej przemocy. Oznacza to w wielu wypadkach konieczność zabezpieczenia innego miejsca pobytu dla ofiary.
 - 4) Nie naciskaj, lecz zapraszaj oraz informuj. Dawaj do zrozumienia, że nie grozi jej/jemu żaden cudzy pomysł instalowany na siłę w jej/jego życiu.
 - 5) Szanuj zasadę małych kroków. Szukajcie małych, lecz realnych posunięć.
 - 6) Uważaj, by nie ranić wtórnie. Nawet, gdy bardzo się niecierpliwisz, nie okazuj tego.
 - 7) Strzeż się przed wzmacnianiem myślenia akceptującego przemoc. Zawsze formułuj przekonania przeciwne przemocy. Podstawowa zasada brzmi: **„Nie ma żadnego usprawiedliwienia dla przemocy”**.
 - 8) Przed współdziałaniem z innymi służbami, przygotuj grunt. Nie wysyłaj człowieka do instytucji, lecz do drugiego człowieka.
 - 9) Pamiętaj, że raczej należy uczyć działania, niż wymagać działania.
 - 10) Zawsze dawaj nadzieję.
 - 11) Pamiętaj, że zaburzone zachowanie to często objaw – manifestacja trudności, cierpienia, która wynika z: opozycji wobec autorytetów, norm, wartości, redukcji lęku, frustracji, niemożności, manifestacji solidarności z rówieśnikami, ukazania sobie i innym osobom ważnych atrybutów własnej tożsamości, pozorne osiągnięcie wyższej pozycji, wyższego poziomu rozwoju przy
3. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Gminy Masłów.
4. Tworzenie strategii interwencyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
5. Budowanie systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
6. Kształtowanie postaw społeczności lokalnej wolnych od przemocy:

- 1) działania edukacyjne,
 - 2) działania profilaktyczne,
 - 3) działania informacyjne.
7. Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 8. Dostosowywanie działań programu w zakresie interwencji, informacji, edukacji, budowania systemu i działań zespołu interdyscyplinarnego do projektowanych zmian w przepisach prawnych.

VI. CELE PROGRAMU

CEL GŁÓWNY:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Skuteczne i efektywne zwalczanie przemocy w rodzinie;
2. Zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i skutecznej pomocy;
3. Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy;
4. Zmiana postawy mieszkańców wobec przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno – edukacyjne.

VII. Harmonogram realizacji programu

Lp.	Działanie	Zadanie	Termin realizacji	Koszt i źródło	Realizator

				finansowania	
1	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie	Zbieranie i aktualizowanie informacji na temat rozmiarów i form przemocy	2016-2022 Na bieżąco (kwartał)	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, Policja, GKRPA, oświata, służba zdrowia
2	Informowanie i edukowanie mieszkańców	Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej	2016-2022 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	tablice ogłoszeń, strona internetowa
		Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych (broszur, ulotek, plakatów, informacji nt. instytucji świadczących pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy, spotkań, szkoleń dot. przeciwdziałania przemocy itp.)	2016-2022 Corocznie	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	GKRPA, GOPS,
		Prowadzenie i rozpowszechnianie bazy danych placówek zajmujących się osobami doświadczającymi przemocy,	2016-2022 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	tablice ogłoszeń, strona internetowa
		Prowadzenie edukacji wśród ofiar przemocy w rodzinie w zakresie przysługujących im praw	2016-2022 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, oświata, służba zdrowia, GKRPA, policja, organizacje pozarządowe
3	Zwiększanie dostępności i efektywności działań profilaktycznych	Realizowanie programów edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży, dorosłych	2016-2022 Corocznie	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	oświata
4	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb zajmujących się	Szkolenie dla członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych	2016 - 2022	W ramach środków przeznaczonych na realizację Gminnego	
					GKRPA, oświata, służba zdrowia, organizacje

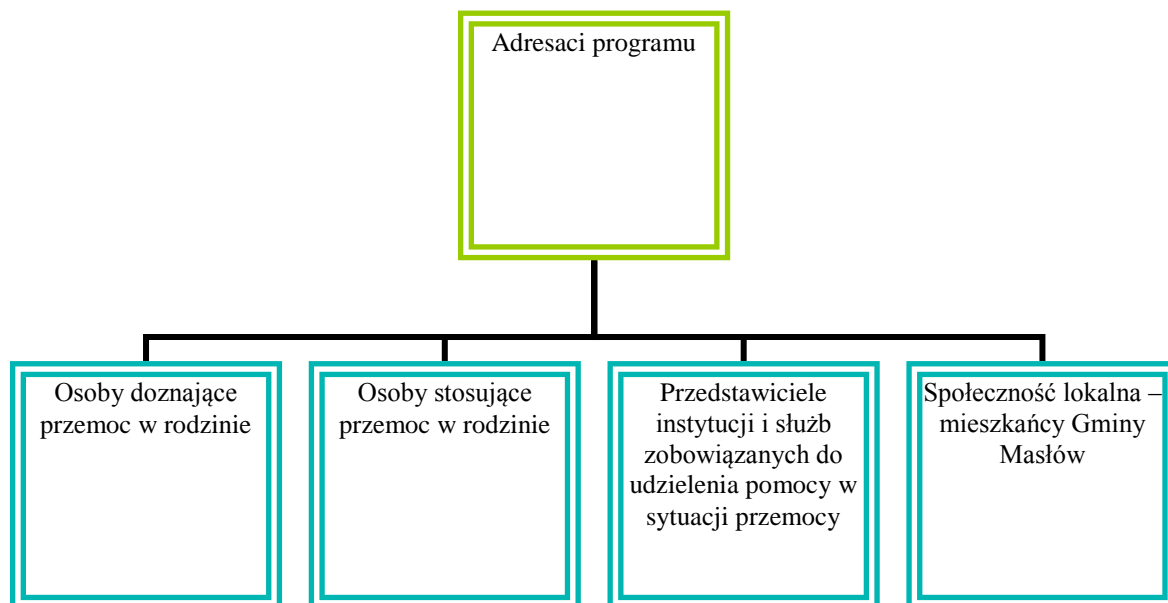
	przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie			Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	pozarządowe, GOPS, Policja
5	Zapewnienie pomocy osobom dotkniętym przemocą oraz członkom ich rodzin	Zapewnienie pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży - świadkom lub ofiarom przemocy	2016-2022 Na bieżąco		Punkt wsparcia, pedagog szkolny, GOPS
		Realizowanie procedury „Niebieskiej Karty”	2016-2022 Na bieżąco	Bez dodatkowych kosztów	GOPS, Policja, oświata, służba zdrowia, GKRPA
		Zapewnienie warunków do działania dla Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego	2016-2022	Bez dodatkowych kosztów	Wójt Gminy Masłów
		Udzielanie pomocy w formie pomocy terapeutycznej, prawnej, socjalnej i finansowej	2016-2022 Na bieżąco	W ramach środków zabezpieczonych w corocznym planie finansowym GOPS	GOPS
6	Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy	Realizacja zadań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego	2016-2022	Bez dodatkowych kosztów	Wójt Gminy Masłów
		Rozwijanie współpracy podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy	2016-2022	Bez dodatkowych kosztów	Gminny Zespół Interdyscyplinarny
		Zawarcie porozumień pomiędzy instytucjami w sprawie realizacji wypracowanych procedur	2016-2022	Bez dodatkowych kosztów	Policja, GOPS, GKRPA, Ośrodek Zdrowia, Zespół Placówek Oświatowych w Masłowie
		Tworzenie grup roboczych przez Zespół Interdyscyplinarny	2016-2022	Bez dodatkowych kosztów	Zespół Interdyscyplinarny w Masłowie

VIII. ADRESACI PROGRAMU

1. Osoby doznające przemocy w rodzinie (dzieci, współmałżonkowie, partnerzy, osoby starsze, niepełnosprawne)
2. Osoby stosujące przemoc w rodzinie

3. Przedstawiciele instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy
4. Społeczność lokalna – mieszkańcy Gminy Masłów

Wykres 5. Adresaci programu

IX. REALIZACJA PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Masłów realizowany jest od 2011 roku. Cele określone w Programie wynikają z przeprowadzonej analizy sytuacji diagnozy potrzeb w zakresie problematyki przemocy domowej. Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami – jednostką pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty, kultury, sportu, organizacjami pozarządowymi i innymi zajmującymi się przemocą w rodzinie.

Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzeniu systemu uniemożliwiającego rodzinie uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stawała się niezależna, wydolna i zaradna. Przy opracowaniu Programu dokonano wszechstronnej oceny zewnętrznych i wewnętrznych czynników określających kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy w kontekście przewidywanych szans i zagrożeń występujących w otoczeniu. Program realizowany będzie przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy udziale Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie oraz Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Masłowie.

X. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Masłów na lata 2016-2020 są:

1. Środki własne gminy:
 - a) będące w budżecie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
2. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Masłów w latach 2016-2020 określa corocznie Rada Gminy Masłów uchwałą budżetową.
3. Dotacje celowe, środki pozabudżetowe pozyskiwane z innych źródeł.

XI. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

1. Spodziewane efekty i ocena prowadzonych działań w ramach Programu:
 - 1) Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej.
 - 2) Zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy.
 - 3) Zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków przemocy w rodzinie.
 - 4) Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
 - 5) Spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.
 - 6) Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w problematykę przeciwdziałania przemocy.
 - 7) Zwiększenie kompetencji służb, instytucji i organizacji społecznych pracujących w obszarze przemocy domowej oraz poprawa współpracy w tym zakresie.
2. Efektywność programu i jego ocena mierzona będzie poprzez prowadzenie statystyk, ich analizę ilościową i jakościową.

3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Masłowie przedstawi Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu za rok poprzedni.
4. Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie na podstawie sprawozdawczości podmiotów zaangażowanych w jego realizację.
5. Sprawozdanie z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Masłowie.

XII. ZAKOŃCZENIE

Trudno jest jednoznacznie sprawdzić, jak często i kto jest ofiarą przemocy. Ofiary nie chcą rozmawiać na ten temat. Często problem zostaje w czterech ścianach w „zaciszu ogniska domowego”, które staje się piekłem. Od początku istnienia świata ludzie radzą sobie z bólem i zagrożeniami w różny sposób. Jedni przez atakowanie, inni przez działania mające na celu oddalenie się od źródła zagrożenia. Niestety, gdy oprawcą jest ukochana osoba, nie reagujemy w sposób naturalny. Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nigdy nie powinno mieć miejsca. Nikt nie ma prawa naruszać praw i dóbr osobistych człowieka, powodować cierpienia. Niestety przemoc w rodzinie występuje od zawsze i nigdy całkowicie nie zniknie. Nie oznacza to jednak, że nie należy podejmować działań mających na celu zmniejszenie skali tego zjawiska. Wręcz przeciwnie. Trzeba każdego dnia podejmować wysiłek ukierunkowany na zapobieganie temu zjawisku i udzielać wsparcia tym, którym nie udało się tych przykrych doświadczeń uniknąć. Opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Masłów pozwoli na dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów. Jego celem jest pobudzenie do aktywności instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju społecznego Gminy Masłów. Osiągnięcie zawartych w Programie celów umożliwi dobra współpraca jednostek i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nie jest dokumentem zamkniętym i będzie podlegał modyfikacjom w zależności od pojawiających się nowych potrzeb i możliwości.

XIII. PODSTAWA PRAWNA

1. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r.
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

3. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późn. zm.).
5. Uchwała Nr XXVIII/223/09 Rady Gminy Masłów z dnia 5 lutego 2009r. w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Masłów na lata 2009-2015 (Dziennik Urzędowy Województwa Świętokrzyskiego Nr 141, poz. 1320).
6. Uchwała Nr III/21/2014 Rady Gminy Masłów z dnia 29 grudnia 2014r. w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2015 zmienionego Uchwałą Nr VI/59/2015 Rady Gminy Masłów z dnia 26 marca 2015r.
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2015r. poz. 875).
8. Prawo polskie wobec przemocy w rodzinie
 - a) prawo karne: art. 156, 157, 160 § 2, art. 190, art. 191, art. 197, art. 199, art. 200, art. 208, art. 209, art. 210, art. 211, art. 216 § 1, art. 217, art. 278 § 4, art. 279, art. 284 kodeksu karnego.
 - b) prawo rodzinne i opiekuńcze: art. 52, art. 56, art. 57, art. 58 § 2 i 3, art. 61-65, art. 84 i art. 133 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych GOPS Masłów

Tabela 2. Liczba „Niebieskich Kart” w latach 2012 – 2015

Tabela 3. Liczba spotkań grup roboczych w latach 2012 - 2015

Wykres 1. Instytucje wszczynające „Niebieskie Karty” w latach 2012 – 2015

Wykres 2. Liczba „Niebieskich Kart” w latach 2012 – 2015

Wykres 3. Liczba grup roboczych

Wykres 4. Jednostek udzielających wsparcia rodzinie z problemem przemocy

Wykres 5. Adresaci programu